

Sygn. akt VI Gz 3/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jerzy P. Naworski (spr.)

Sędziowie: SO Zbigniew Krepski, SO Joanna Rusińska

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2018 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużniczki A. L.

o ogłoszenie upadłości osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia wnioskodawczyni na postanowienie Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 31 października 2017 r., sygn. akt V GU 190/17

postanawia

oddalić zażalenie

Jerzy P. Naworski

Zbigniew Krepski Joanna Rusińska

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy oddalił wniosek dłużniczki o ogłoszenie jej upadłości jako osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej (dalej jako upadłość konsumentka) uznając, że doprowadziła do swojej niewypłacalności wskutek rażącego niedbalstwa, co stanowi negatywną przesłankę ogłoszenia upadłości konsumentkiej.

Sąd ten ustalił, że dłużniczka ma (...)lat i z zawodu jest (...). Jest w związku małżeńskim od (...) roku i posiada z mężem rozdzielność majątkową. Ma również dwoje małoletnich dzieci w wieku (...) i (...) lat. W (...) r. podjęła pracę w (...) w (...) jako (...), gdzie pracowała do (...) r., kiedy to urodziła pierwsze dziecko. Następnie przez okres ok. (...) lat, do października (...) r. pracowała w (...). Dłużniczka w listopadzie (...) r. podjęła pracę u G. G. gdzie pracuje do chwili obecnej. Otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 1.400,00 zł netto. Jej mąż pracował w firmie zajmującej się (...), jednak stracił pracę w(...) r. i od tej pory jest bezrobotny. Dłużniczka nie jest właścicielem żadnej nieruchomości, nie ma żadnego wartościowego majątku ruchomego, a dom w którym mieszka jest własnością Miasta G.. A. L. w dniu (...) r. zawarła umowę o kredyt konsolidacyjny nr (...) z (...) Bank S.A. w W. na kwotę 30.464,00 zł., który miał pokryć zobowiązania z tytułu szeregu kredytów: „kredyt niecelowy oraz studencki” w (...) BANK S.A. w wysokości 1.893,00 zł; kredytu „kredyt odnawialny” w banku (...) w wysokości 3.000,00 zł; kredytu „kredyt na zakup towarów, usług i papierów wartościowych” w banku (...) S.A. w wysokości 4.279,00 zł; kredytu „kredyt na zakup towarów, usług i papierów wartościowych” w banku (...) S.A. w wysokości 1.923,00 zł; kredytu „Karta kredytowa” w banku (...) S.A. w wysokości 2.054,00 zł; kredytu „kredyt na zakup towarów, usług i papierów wartościowych” w banku (...) w wysokości 15.761,00 zł. W dniu (...) r. dłużniczka zawarła z (...) Bank (...) S.A. w G. umowę kredytu gotówkowego nr

(...) przeznaczonego częściowo na spłatę zobowiązań finansowych na kwotę 11.906,15 zł. Sfinansowaniu miał podlegać umowa kredyt (...) w (...) Bank (...) S.A. w kwocie 6.552,00 zł oraz koszty usługi pośrednika kredytowego. A. L. zawarła w dniu (...) r. umowę pożyczki nr (...) z (...) sp. z o.o. (...). we W. na kwotę 4.000,00 zł, a w dniu (...) umowę pożyczki nr (...) z (...) S.A. w W. na kwotę 2.500,00 zł. Całkowity koszt pożyczki wyniósł 4.053,01 zł. Następnie w dniu (...) r. dłużniczka zawarła umowę pożyczki nr (...) z (...) sp. z o.o. sp. j. we W. na kwotę 7.600,00 zł. Na dzień (...)r. dłużniczka zalegała ze spłatą kwoty 3.998,76 zł. Kolejno dłużniczka zawarła w dniu (...)r. umowę pożyczki z (...) S.A. S.K.A. w W. na kwotę 2.100,00 zł. Umowa została wypowiedziana w dniu (...) r., a zadłużenie wynosiło wtedy 2.673,93 zł. A. L. w dniu (...)zawarła umowę pożyczki nr (...) z F. (...) na kwotę 3.500,00 zł. Całkowity koszt pożyczki wyniósł 4.550,00 zł. W dniu (...) r. A. L. zawarła umowę pożyczki gotówkowej nr (...) z (...) S.A. w B. na kwotę 4.250,00 zł, a w dniu (...) r. z (...) Finanse sp. z o.o. we W. umowę pożyczki o nr (...) w kwocie 7.400,00 zł. Następnie w dniu (...) r. dłużniczka zawarła kolejną umowę pożyczki nr (...) z (...) S.A. w W. na kwotę 3.000,00 zł. W dniu (...)r. dłużniczka zawarła umowę pożyczki nr (...) z (...) sp. z o.o. w W. na kwotę na kwotę 2.000,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 3.209,51 zł. A. L. zawarła również z (...) sp. z o.o. w G. aneks nr 1 do umowy pożyczki nr (...) z dnia (...)r., zgodnie z którym pożyczkobiorcy pozostała do zapłaty kwota 2.200,00 zł. W tym samym dniu ((...) r.) dłużniczka zawarła z (...) sp. z o.o. w W. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 2.300,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 4.715,00 zł. A. L. w dniu (...)r. zawarła umowę pożyczki z (...) S.A. na kwotę 1.000,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 1.617,65 zł. W dniu (...)r. dłużniczka zawarła umowę pożyczki gotówkowej z (...) Finanse sp. z o.o. w T. na kwotę 5.250,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 5.8952,49 zł. Dłużniczka w dniu (...) r. zawarła z (...) sp. z o.o. w W. umowę pożyczki na kwotę 4.500,00 zł. Całkowita kwota do spłaty wyniosła 5.206,60 zł. Następnie w dniu (...) r. dłużniczka zawarła z (...) sp. z o.o. w S. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 1.000,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty wyniosła 1.781,10 zł. W dniu 23 listopada 2016 r. dłużniczka zawarła z (...) sp. z o.o. w T. umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 1.026,38 zł. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 22 marca 2017 r. wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazując A. L., aby zapłaciła na rzecz (...) sp. z o.o. w G. kwotę 4.851,87 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia (...)r. oraz kwotę 61,61 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Następnie ten sam Sąd w dniu (...)r. wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazując A. L., aby zapłaciła na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 3.945,22 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia (...)r. oraz kwotę 650,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, a w dniu (...)r. nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazując zapłatę na rzecz E. D. 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Niestandaryzowany Fundusz Sekurytyzacyjny w G. kwotę 10.289,92 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia (...) r. oraz kwotę 2.530,29 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania; w dniu (...) r. wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazując dłużnicze, aby zapłaciła na rzecz D. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W. kwotę 4.529,95 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia (...) r. oraz kwotę 657,57 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Sąd Rejonowy w Grudziądzu w dniu (...) r. wydał wyrok zaoczny, w którym zasądził od A. L. na rzecz powoda (...) S.A. w B. kwotę 8.676,45 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia (...)r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.117,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a w dniu (...)r. wydał wyrok zaoczny, w którym zasądził od niej na rzecz (...) sp. z o.o. w S. kwotę 1.732,05 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 16 lutego 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 947,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Dłużniczka posiada majątek o łącznej wartości ok. 1.905,00 zł, w skład którego wchodzi odzież osobista, telefon komórkowy, lodówka, kuchenka gazowa, telewizor, pralka oraz elementy wyposażenia mieszkania (meble kuchenne, wersalka, meblóścianka itp.). Łączne zobowiązania dłużniczki wynoszą ok. 169.558,55 zł. Aktualnie jedynym źródłem utrzymania dłużniczki jest wynagrodzenie za pracę w wysokości ok. 1.400,00 zł netto miesięcznie. A. L. zaciągała kolejne kredyty, aby spłacić zobowiązania poprzednio zaciągnięte. Stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie dokumentów, które uznał za wiarygodne i które nie zostały podważone, a także na podstawie oświadczeń dłużniczki zawartych we wniosku oraz uzupełniająco o jego zeznania, uznając je w całości za wiarygodne, albowiem tworzą one spójny i logiczny obraz zdarzeń.

W rozważaniach Sąd ten stwierdził, że dłużniczka jest niewypłacalna w świetle art. 10 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 2171 ze zm., dalej p.u.), a następnie skupił się na negatywnej przesłance ogłoszenia upadłości konsumenckiej wyrażonej w art. 491⁴ ust. 1 p.u. w postaci

doprowadzenia do swojej niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej stopnia wskutek rażącego niedbalstwa. Sąd a quo podkreślił, że rażące niedbalstwo to kwalifikowana postać winy nieumyślnej, polegającej na niedołożeniu należytej staranności wymaganej w danych okolicznościach. Dla przypisania niedbalstwa konieczne jest ustalenie, że w konkretnych okolicznościach danego przypadku sprawca mógł zachować się z należyłą starannością. Taką kwalifikację uniemożliwiają nieraz błędne informacje, na podstawie których dłużnik podejmuje decyzję, lub fakt, że do nieostrożnego zachowania został zmuszony warunkami, w jakich działał albo czynnikami wewnętrznymi, jak np. wiek, choroba. Rażące niedbalstwo będzie miało miejsce wtedy, gdy dłużnik zaciąga kredyty znacznie przekraczające w chwili ich udzielania jego możliwości zarobkowe, w sytuacji braku perspektyw na poprawę aktualnej sytuacji. Wedle bowiem rozsądnej oceny winien liczyć się z tym, że w najbliższym czasie, bez dodatkowego zatrudnienia, nie będzie w stanie obsłużyć swojego długu. W ocenie Sądu Rejonowego ustalony w sprawie stan faktyczny prowadzi do konkluzji, że dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności wskutek rażącego niedbalstwa. Dłużniczka już w maju 2012 r. zawarła umowę o kredyt konsolidacyjny z (...) Bank S.A. w W. na kwotę 30.464,00 zł celem uregulowania należności z kilku mniejszych kredytów. Jednak już dwa lata później, w kwietniu 2014 r. zawarła kolejną umowę kredytu gotówkowego z (...) Bank (...) S.A. w G. na kwotę 11.906,15 zł celem spłaty zobowiązań finansowych innych, niż te objęte kredytem konsolidacyjnym. Prowadzi to do wniosku, że mimo pozornej chęci wyjścia z trudnej sytuacji finansowej, dłużniczka w dalszym ciągu zaciągała nowe zobowiązania. Nie bez znaczenia jest fakt, iż cały czas otrzymywała (i nadal otrzymuje) minimalne wynagrodzenie za pracę w kwocie 1.400,00 zł netto. Mając na utrzymaniu dwójkę dzieci niewątpliwie zdawała sobie sprawę, że część wynagrodzenia jaką mogła przeznaczyć na raty kredytu czy pożyczek była niewielka. W 2015 r. A. L. zaciągnęła dodatkowo trzy pożyczki na łączną kwotę 15.653,01 zł, mimo że musiała zdawać sobie sprawę, iż jej sytuacja materialna jest bardzo ciężka i brak jest perspektyw na poprawę jej sytuacji majątkowej. W 2016 r. dłużniczka bezmyślnie zaciągała kolejne zobowiązania i zawarła łącznie aż trzynaście umów kredytowych lub umów o pożyczkę na łączną kwotę 46.905,73 zł. Jest to kwota prawie trzykrotnie przekraczająca jej roczne zarobki. Dłużniczka uzasadniała swoje zachowanie jedynie chęcią spłaty swoich wymagalnych już zobowiązań, jednak zaciąganie kolejnych kredytów celem spłaty poprzednich zobowiązań w rzeczywistości pogłębiają jedynie stan niewypłacalności. Podkreślenia wymaga fakt, że większość zaciąganych przez dłużniczkę pożyczek zawierała ogromne koszty, przy kwocie pożyczki 2.300,00 zł, godziła się na spłatę kwoty 4.715,00 zł. Opisane postępowanie dłużniczki niewątpliwie stanowi przejaw doprowadzenia do swojej niewypłacalności wskutek rażącego niedbalstwa, bowiem przez ostatnie dwa lata zaciągała kredyty znacznie przekraczające w chwili ich udzielania jej możliwości zarobkowe. Wobec tego Sąd Rejonowy uznał, że zawarcie przez dłużniczkę 16 umów kredytowych na łączną kwotę 62.558,74 zł (z czego zobowiązanie na kwotę 46.905,73 zł zostało zaciągnięte w ubiegłym roku) w okolicznościach pozostawiania w niewypłacalności uznać należy za rażące niedbalstwo. Dłużniczka bowiem nie mając zagwarantowanych stosownych dochodów i przy znacznych obciążeniach z zaciągniętych już w 2012 i 2014 r. kredytów restrukturyzacyjnych, zdecydowała się zaciągać kolejne zobowiązania. W związku z tym i skoro dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności wskutek rażącego niedbalstwa wniosek o ogłoszenie upadłości został oddalony (k. 101 i 107-110, s. 2).

W zażaleniu na to postanowienie dłużniczka zarzuciła mu naruszenie art. 491⁴ ust. 1 przez jego zastosowanie w stanie faktycznym sprawy będące wynikiem nieprawidłowego uznania, że doprowadziła do stanu niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień wskutek rażącego niedbalstwa oraz błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia poprzez uznanie, że doprowadziła do stanu niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień wskutek rażącego niedbalstwa. Wskazując na te zarzuty żaląca się wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i ogłoszenie jej upadłości ewentualne o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnianiu zażalenia skarżąca, po przedstawieniu wypowiedzi piśmiennictwa na temat rażącego niedbalstwa, zakwestionowała stanowisko Sądu Rejonowego co do istnienia tej negatywnej przesłanki ogłoszenia upadłości konsumenckiej. Według skarżącej pierwsze zadłużenia była w stanie spłacić w oparciu o osiągnięte wynagrodzenie, jej możliwości płatnicze, natomiast Sąd Rejonowy pominął fakt, że musi utrzymywać dwójkę dzieci i męża, a mąż w tym czasie stracił pracę, wobec tego sytuacja finansowa rodziny uległa znacznemu pogorszeniu. Codzienne wydatki i spłata zobowiązań okazała się niemożliwa tym bardziej, że mąż nie znalazł pracy. Trudno w związku z tym uznać, że dłużniczka wykazała się rażącą lekkomyślnością, nie jest osoba sprytną, a sposób składania zeznań wskazuje, iż jej

inteligencja kształtuje się zdecydowanie poniżej przeciętnej. W żadnej mierze nie można jej zarzucić nieuczciwości czy niechęci do pracy, skoro dalej pracuje i stara się zapewnić rodzinie podstawowe potrzeby (k. 125-127).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd odwoławczy podziela i przyjmuje za swoje wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy ustalenia Sądu pierwszej instancji oraz dokonaną ocenę prawną, opisane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zgodnie z utrwaloną w judykaturze zasadą, w wypadku orzeczenia oddającego środek zaskarżenia, wydanego na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych prawidłowo ustaleń; wystarczy stwierdzenie, że ustalenia sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za swoje.

Zarzut błędnych ustaleń jest chybiony. Skarżąca przecież ich neguje, natomiast kwestionuje poprawność subsumcji polegającej na wadliwym podciągnięciu stanu faktycznego pod art. 491⁴ ust. 1 p.u., zgodnie z którym sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

Sąd pierwszej instancji poprawnie zdefiniował pojęcie rażącego niedbalstwa oraz wskazał, jako przykład takiego zachowania dłużnika przypadek, w którym dłużnik zaciąga kredyty znacznie przekraczające w chwili ich udzielania jego możliwości zarobkowe, w sytuacji braku perspektyw na poprawę aktualnej sytuacji.

Uzupełniając wywód Sądu pierwszej instancji na temat rażącego niedbalstwa należy dodać, że niedbalstwem jest zachowanie dłużnika odbiegające in minus od wzorca określonego w art. 355 k.c. Jeżeli różnica między wzorcem a zachowaniem jest znacząca, można mówić o rażącym niedbalstwie. Ujmując rzecz inaczej, można przyjąć, że dla rażącego niedbalstwa charakterystyczny jest obniżony miernik staranności minimalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III CK 522/04). Przez rażące niedbalstwo rozumie się także niezachowanie minimalnych (elementarnych) zasad prawidłowego zachowania się w danej sytuacji. O przypisaniu pewnej osobie winy w tej postaci decyduje więc zachowanie się przez nią w określonej sytuacji w sposób odbiegający od miernika staranności minimalnej.

Wbrew stanowisku skarżącej nie budzi zastrzeżeń Sądu odwoławczego uznanie przez Sąd meriti jej zachowania jako rażąco niedbałego, które jest objęte hipotezą art. 491⁴ ust. 1 p.u. Sąd Rejonowy uznał, że doprowadziło to do niewypłacalności dłużniczki, ale wiele argumentów przemawia za tym, że także, a może przede wszystkim istotnie zwiększyło jej stopień, o czym zresztą jest mowa w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. O ile można zrozumieć zaciągnięcie w 2012 r. kredytu celem spłaty poprzednich zobowiązań, to już zawieranie kolejnych umów kredytu, w tym trzech w 2015 r. i trzynastu w 2016 r. świadczy o rażącym niedbalstwie skarżącej, zważywszy na wysokość jej zarobków i utratę w 2015 r. pracy przez jej męża. Niewątpliwie takie działanie doprowadziło do istotnego zwiększenia stopnia niewypłacalności dłużniczki, która, poza zaciąganiem coraz nowych zobowiązań, nie spłacała pozostałych. Zgodzić trzeba się z Sądem a quo akcentującym fakt olbrzymich kosztów związanych z obsługą pożyczek, na które się dłużniczka się godziła. W konsekwencji poprawna jest konkluzja, że zaciągnięcie przez skarżącą tylko w 2016 r. zobowiązań w wysokości ponad 46 tysięcy złotych w stanie niewypłacalności świadczy o rażącym niedbalstwie, które istotnie zwiększyło stopień jej niewypłacalności. Odmiennego wniosku nie uzasadniają podniesione przez skarżącą argumenty związane z utratą przez męża pracy czy krytyczna ocena swojej inteligencji. Utrata pracy przez męża powinna przemawiać raczej za rezygnacją z zaciągania kolejnych zobowiązań, skoro sytuacja materialna rodziny uległa znacznemu pogorszeniu. Z zeznań skarżącej złożonych na rozprawie w dniu 20 października 2017 r. (k. 99) nie wynika jej niski stopień inteligencji.

W konsekwencji zarzut naruszenia art. 491⁴ ust. 1 p.u. jest bezzasadny, a ponieważ jego brzmienie nie pozostawia wątpliwości, że przepis określa bezwzględne przyczyny oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, zażalenie należało oddalić (art. 385 w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. i art. 229 p.u.).

Jerzy P. Naworski

Zbigniew Krepski Joanna Rusińska

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)